

Sedmična kolumna visokog predstavnika za BiH Christiana Schwarz- Schillinga: "Partnerstvo za mir na dohvat ruke"

Krajem ovog mjeseca, 28. i 29. novembra, lideri NATO-a će se sastati u Rigi, u Latviji, radi utvrđivanja planova Saveza za nekoliko narednih godina. Središnja tema na samitu vjerovatno će biti vojna transformacija i sve veći angažman NATO saveza na izgradnji mira u Afganistanu. Međutim, razgovaraće se i o bivšoj Jugoslaviji te postoji mogućnost da se Bosni i Hercegovini uputi poziv da pristupi NATO-vom programu Partnerstvo za mir.

Iskreno se nadam da će Bosna i Hercegovina primiti tu pozivnicu. Ona bi zaista bila zaslužena. U posljednjih nekoliko godina u oblasti reforme odbrane postignuti su ogromni pomaci, a ukupan rezultat je da ova zemlja sada ima sistem odbrane koji može sebi priuštiti i koji je svrsishodan. Članstvo u Partnerstvu za mir je sljedeći logičan korak.

Međutim, postoji jedno pitanje koje bi i dalje moglo biti prepreka Bosni i Hercegovini da uđe u Partnerstvo za mir. Vlasti još uvijek nisu uspostavile zadovoljavajuću saradnju sa Međunarodnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju u Hagu.

Učešće u Partnerstvu za mir je na mnogo načina evro-atlantski ekvivalent potpisivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom. To je praktično prvi korak na putu prema članstvu u NATO savezu. A izgledi za konačno članstvo u Evropskoj uniji i NATO-u su ključ za sigurnu budućnost Bosne i Hercegovine i njenih građana.

Partnerstvo za mir je 1994. godine osnovao moj bivši kolega u njemačkoj Vladi, Manfred Woerner, kada je bio na funkciji generalnog sekretara NATO-a. Partnerstvo za mir je bio – i ostaje i dalje – veoma inovativan program stvoren u cilju olakšanja saradnje sa partnerskim zemljama, kako bi se proširila zona mira i stabilnosti u Evropi. Ovaj program se sastoji od praktičnih, bilateralnih aktivnosti između pojedinačnih partnerskih zemalja i NATO-a, što omogućava partnerskim zemljama da razvijaju sopstvene odnose sa NATO-om, birajući sopstvene prioritete za saradnju.

Svaka članica Partnerstva za mir mora preuzeti nekoliko političkih obaveza u cilju očuvanja demokratskog društva; pridržavati se principa međunarodnog prava; ispunjavati obaveze iz Povelje UN-a, Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Helsinškog finalnog akta i međunarodnih sporazuma o razoružanju i kontroli naoružanja; suzdržavati se od prijetnji i korištenja sile protiv drugih zemalja; poštovati postojeće granice; te rješavati sporove na miran način.

Članice Partnerstva za mir također preuzimaju specifične obaveze u smislu promoviranja transparentnosti u nacionalnom planiranju odbrane i utvrđivanju budžeta, u cilju uspostavljanja demokratske kontrole nad oružanim snagama i izgradnje kapaciteta za zajedničko djelovanje sa NATO-om u mirovnim i humanitarnim operacijama.

NATO zauzvrat osigurava sveobuhvatni program saradnje, a saveznici se obavezuju da će provesti konsultacije sa svakom zemljom-partnerom koja uoči postojanje direktne prijetnje njenom teritorijalnom integritetu, političkoj nezavisnosti ili njenoj sigurnosti. Pored toga, zemlje-partneri imaju pravo na vlastite predstavnike u Štabu NATO-a i na sudjelovanje u radu Vijeća evro-atlanskog partnerstva, kao šireg foruma za vođenje dijaloga i konsultacija o političkim i sigurnosnim pitanjima, koje se također nalazi u NATO Štabu.

Za zemlje koje žele članstvo u NATO-u, program «Partnerstvo za

mir» takođe predstavlja prvi korak ka sudjelovanju u Akcionom planu za članstvo u NATO-u, što je program prilagođen zemljama-partnerima putem kojeg se one pripremaju za članstvo. Latvija, zemlja koja će biti domaćin predstojećeg Samita i šest drugih bivših komunističkih zemalja koje su članstvo u NATO-u stekle 2004. godine, također su prošle kroz ovakav proces. Albanija, Hrvatska i Makedonija trenutno sudjeluju u aktivnostima vezanim za Akcioni plan za članstvo u NATO-u.

NATO je već vršio nadzor nad izuzetnom transformacijom odbrambenih struktura Bosne i Hercegovine. Taj proces je podrazumijevao uvođenje civilne komandne i kontrolne strukture na državnom nivou, uključujući i Ministarstvo odbrane na državnom nivou, uvođenje demokratske i parlamentarne kontrole i nadzora nad oružanim snagama, uvođenje transparentnosti u planove i budžete za odbranu, izradu državne sigurnosne politike, uvođenje zajedničke doktrine, obuke i standarda za opremu kao i velika smanjenja vojnih potencijala. U poređenju s minimumom uslova koje je definirao NATO za članstvo BiH u «Partnerstvu za mir», Bosna i Hercegovina je tokom 2005. godine ostvarila veliki napredak, posebno postizanjem saglasnosti o jedinstvenim vojnim snagama koje su kompatibilne s NATO-om i čiji je daljnji razvoj sada već u poodmakloj fazi.

Način na koji su provedene ove reforme, putem političkog i profesionalnog opredjeljenja glavnih aktera u svim segmentima odbrane širom zemlje, predvođenih ministrom odbrane Nikolom Radovanovićem, predstavljaće odličnu pripremu za članstvo u «Partnerstvu za mir».

Međutim, još uvijek nije ostvarena zadovoljavajuća saradnja s Haškim tribunalom i to će spriječiti daljnji napredak. Preciznije, organi vlasti Republike Srpske moraju ispuniti ono što predstavlja njihovu moralnu i zakonsku obavezu. Između ostalog, moraju na praktičan i konkretan način pokazati da čine sve što mogu kako bi pružili pomoć u hapšenju osumnjičenih za ratne zločine koji su još uvijek na slobodi. Kada to učine, Bosna i Hercegovina će biti pozvana da se

pridruži «Partnerstvu za mir». Ako to ne učine, Bosna i Hercegovina neće dobiti ovaj poziv.

Christian Schwarz-Schilling je visoki predstavnik međunarodne zajednice i specijalni predstavnik Evropske unije u Bosni i Hercegovini.